

BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (BDP)

Bruto domaći proizvod (BDP) mjeri ukupnu vrijednost dobara i pruženih usluga koje su proizvele rezidentne institucionalne jedinice.

Uprava za statistiku sprovodi obračun BDP-a po proizvodnoj i potrošnoj metodi i obračuni su međusobno nezavisni.

Obračun BDP-a uključuje sve djelatnosti unutar granica proizvodnje definisane metodologijama SNA 2008 i ESA 2010 i obuhvata cjelokupnu teritoriju Crne Gore.

Procjena neobuhvaćene ekonomije djelimično je uključena u obračun BDP-a.

Klasifikacija ekonomskih jedinica po djelatnostima u skladu je sa Klasifikacijom djelatnosti KD 2010, koja je usklađena sa Klasifikacijom ekonomskih djelatnosti Evropske zajednice (NACE Rev.2).

Osnovne kategorije obračuna BDP-a po proizvodnoj metodi su:

Bruto vrijednost proizvodnje se definiše kao tržišna vrijednost svih proizvedenih roba i usluga. Obračunata je po djelatnostima u približnim osnovnim cijenama, jer su sve subvencije tretirane kao subvencije na proizvode i uzete u obračun na nivou nacionalne ekonomije.

Intermedijalna potrošnja po kupovnim cijenama je vrijednost proizvoda i usluga koji se transformišu, koriste ili troše u procesu proizvodnje.

Bruto dodata vrijednost predstavlja razliku između bruto vrijednosti proizvodnje i intermedijalne potrošnje.

Bruto domaći proizvod u tržišnim cijenama iskazuje vrijednost svih proizvedenih dobara i usluga rezidentnih jedinica, tj. zbir bruto dodatih vrijednosti po djelatnostima i poreza na proizvode umanjениh za subvencije na proizvode.

U obračun intermedijalne potrošnje po djelatnostima uključene su usluge finansijskog posredovanja indirektno mjerene (FISIM) čime je obračun BDP-a usklađen sa Evropskim standardima.

Metodologija obračuna

Proizvodna metoda - Tekuće cijene

Obračun bruto dodate vrijednosti u tekućim cijenama najvećim dijelom zasniva se na podacima Finansijskih iskaza (Bilans uspjeha i Statistički aneks) za privredna društva i druga pravna lica i podacima redovnih statističkih istraživanja.

Kvalitet podataka Finansijskih iskaza je poboljšан dodatnim procjenama uz korišćenje podataka iz statistike poljoprivrede, industrije, građevinarstva, trgovine na veliko i malo, turizma, saobraćaja i ostalih statistika. Takođe, korišćeni su i administrativni podaci Centralne banke Crne Gore, Poreske uprave, Uprave carina i Ministarstva finansija.

Korišćeni podaci prilagođeni su metodološkim zahtjevima ESA 2010, a u pojedinim slučajevima su izvršene procjene na osnovu raspoloživih podataka.

Stalne cijene

Obračun BDP-a po proizvodnoj metodi urađen je i u stalnim cijenama. Za sektor Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo obračun u stalnim cijenama je izvršen primjenom metode dvostruke deflacije, a za ostale sektore primijenjen je metod jednostruke ekstrapolacije.

GROSS DOMESTIC PRODUCT (GDP)

Gross domestic product (GDP) measures the total value of the goods and services produced by resident institutional units.

Statistical Office compile GDP by production and expenditure approaches which are mutually independent.

The GDP calculation includes all activities within the production frame defined by SNA 2008 and ESA 2010 methodologies and covers the whole territory of Montenegro.

The estimate of non-observed economy is partially included in compilation of GDP.

The classification of economic units by activity is in line with the national Classification of Activities KD 2010 which is harmonized with the Classification of Economic Activities in the European Community (NACE Rev.2).

The main categories of GDP compilation by production approach are:

Gross output is defined as a market value of produced goods and services. It is calculated by activities at approximate basic prices, since all subsidies are treated as subsidies on products and included into calculation on the level of national economy.

Intermediate consumption at purchase prices is the value of goods and services, which are transformed, used and consumed in the production process.

Gross value added is the value of gross output less the value of intermediate consumption.

Gross domestic product at market prices is the value of all goods and services produced by resident units, i.e., the sum of gross value added by activities and taxes on products less subsidies on products.

In compilation of intermediate consumption by activities is included the value of financial intermediation services indirectly measured (FISIM) which increase level of harmonization of GDP compilation in line with European standards.

Methodology

Production approach - Current prices

Gross value added calculation at current prices is mostly based on annual financial reports (Income statements and Statistical annex) of enterprises and other legal entities and results from regular statistical surveys.

The data quality of annual financial reports was checked and partially corrected on the basis of data from statistical surveys in agriculture, industry, construction, wholesale and retail trade, tourism, transport and other statistics. Additionally, it was used administrative data obtained from Central Bank of Montenegro, Tax authorities, Customs administration and Ministry of Finance.

The used data were adjusted according to the requirements of ESA 2010 methodology, while in certain cases particularly estimation were made on the basis of available data.

Constant prices

GDP calculation by production approach is also done at constant prices. For activity Agricultural, forestry and fishing compilation at constant prices is done by double deflation method and for all other activities calculation is done by applying single extrapolation method.

Potrošna metoda - tekuće cijene

Obračun BDP-a po potrošnoj metodi u tekućim cijenama zasniva se na podacima iz redovnih istraživanja Uprave za statistiku, Ministarstva finansija, Centralne banke Crne Gore, Uprave carina i Poreske uprave.

Za obračun lične potrošnje domaćinstava korišćeni su podaci iz redovnih istraživanja Uprave za statistiku, kao i iz različitih administrativnih i ostalih raspoloživih izvora. Korišćena je COICOP klasifikacija na četvrtom nivou. Za obračun lične potrošnje domaćinstava primijenjen je metod Robnih tokova (Commodity flow approach) koji predstavlja balans svih tokova roba i usluga proizvedenih i uvezenih na jednoj strani i korišćenih i izvezenih na drugoj strani.

Podaci o izdacima države izračunati su na osnovu podataka Ministarstva finansija i Završnog računa budžeta Crne Gore. Individualna potrošnja države obuhvata rashode za obrazovanje, zdravstvo, socijalnu zaštitu, sport, kulturu i rekreaciju. Ostali rashodi države predstavljaju kolektivnu potrošnju (opšte javne službe, vojna i civilna odbrana sa ministarstvom, stambeno-komunalni poslovi i sl.).

Bruto investicije u osnovna sredstva obračunate su na osnovu metode Robnih tokova (Commodity flow approach), korišćenjem podataka iz redovnih statističkih istraživanja i finansijskih iskaza privrednih društava.

Podaci o izvozu i uvozu roba i usluga zasnivaju se na podacima Bilansa plaćanja Centralne banke Crne Gore.

Stalne cijene

Obračun BDP-a po potrošnoj metodi urađen je i u stalnim cijenama. Na osnovu raspoloživih podataka obračun je izvršen u stalnim cijenama primjenom metode ekstrapolacije za potrošnu kategoriju Potrošnja države, a za sve ostale potrošne kategorije obračun u stalnim cijenama je izvršen primjenom metode deflacije.

Expenditure approach - Current prices

The GDP compilation by expenditure approach at current prices is based on the data from regular statistical surveys of MONSTAT, Ministry of Finance, Central Bank of Montenegro, Customs administration and Tax authorities.

Final consumption expenditure of households was calculated on the basis of data from regular statistical surveys of MONSTAT as well as on data from various administrative sources. COICOP classification on 4-digit level is applied. Commodity flow approach is used for estimation of final consumption expenditure of households which represent balance of all goods and services flows that are produced and imported from one side and used and exported on the other side.

Data on Government expenditures were based on data from Ministry of Finance and Budgetary Report of Montenegro. Individual government final consumption includes expenditures on education, health, social security and welfare and sport, culture and recreation. Remained expenditures of the government are related to collective consumption (general public services, military and civil defence with ministry, residential and communal services, etc).

Gross fixed capital formation data are compiled by Commodity flow approach and using data from regular statistical surveys and financial reports of enterprises.

Data on exports and imports of services are based on the Balance of Payment data of Central Bank of Montenegro.

Constant prices

GDP calculation by expenditure approach is also done at constant prices. On the basis of available data it is carried out extrapolation method for expenditure component: Government final consumption expenditure and for others expenditure components calculation is done by applying deflation method

6 – 1. BRUTO VRIJEDNOST PROIZVODNJE PO KD-U
I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD U TEKUĆIM CIJENAMAGROSS OUTPUT BY NACE Rev. 2 AND GROSS
DOMESTIC PRODUCT AT CURRENT PRICES

hilj. EUR

thous. EUR

KD	2017			NACE-Rev.2
	Bruto vrijednost proizvodnje <i>Gross output</i>	Intermedijalna potrošnja <i>Intermediate consumption</i>	Bruto dodata vrijednost <i>Gross Value Added</i>	
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	483 654	189 000	294 655	<i>Agriculture, forestry and fishing</i>
Vađenje ruda i kamena	109 163	49 720	59 443	<i>Mining and quarrying</i>
Prerađivačka industrija	523 340	357 945	165 395	<i>Manufacturing</i>
Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	286 226	188 987	97 239	<i>Electricity, gas, steam and air conditioning supply</i>
Snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i sl. aktivn.	110 134	34 533	75 600	<i>Water supply; sewerage, waste management and remediation activities</i>
Građevinarstvo	1 056 066	814 840	241 227	<i>Construction</i>
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	1 019 465	460 445	559 020	<i>Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles</i>
Saobraćaj i skladištenje	407 253	226 212	181 041	<i>Transportation and storage</i>
Usluge pružanja smještaja i ishrane	628 248	307 658	320 590	<i>Accommodation and food service activities</i>
Informisanje i komunikacije	325 347	165 484	159 863	<i>Information and communication</i>
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	294 922	118 960	175 962	<i>Financial and insurance activities</i>
Poslovanje nekretninama	333 530	88 240	245 290	<i>Real estate activities</i>
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	280 550	169 383	111 167	<i>Professional, scientific and technical activities</i>
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	187 931	99 633	88 298	<i>Administrative and support service activities</i>
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	444 013	136 811	307 202	<i>Public administration and defense; compulsory social security</i>
Obrazovanje	198 786	26 301	172 485	<i>Education</i>
Zdravstvo i socijalna zaštita	229 864	70 371	159 493	<i>Human health and social work activities</i>
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	115 544	54 460	61 084	<i>Arts, entertainment and recreation</i>
Ostale uslužne djelatnosti	70 922	27 415	43 507	<i>Other service activities</i>
Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca; djelatnosti domaćinstva koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	<i>Activities of households as employers; undifferentiated goods and services-producing activities of households for own use</i>
Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	<i>Activities of extraterritorial organizations and bodies</i>
UKUPNO	7 104 958	3 586 398	3 518 560	TOTAL
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode			780 531	Taxes on products less subsidies on products
BDP (tržišne cijene)			4 299 091	GDP (market prices)

6 – 1. BRUTO VRIJEDNOST PROIZVODNJE PO KD-U
I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD U TEKUĆIM CIJENAMA,GROSS OUTPUT BY NACE Rev. 2 AND GROSS
DOMESTIC PRODUCT AT CURRENT PRICES,

/nastavak/

/continued/

KD	2018			NACE-Rev.2
	Bruto vrijednost proizvodnje Gross output	Intermedijalna potrošnja Intermediate consumption	Bruto dodata vrijednost Gross Value Added	
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	515 240	201 307	313 933	Agriculture, forestry and fishing
Vađenje rude i kamena	97 999	47 565	50 434	Mining and quarrying
Prerađivačka industrija	576 069	390 309	185 761	Manufacturing
Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	360 386	196 211	164 175	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i sl. aktivnosti	108 818	32 523	76 295	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Građevinarstvo	1 274 838	1 008 475	266 364	Construction
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	1 050 685	461 434	589 250	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Saobraćaj i skladištenje	441 936	247 485	194 450	Transportation and storage
Usluge pružanja smještaja i ishrane	686 816	345 121	341 695	Accommodation and food service activities
Informisanje i komunikacije	331 663	159 621	172 042	Information and communication
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	309 241	123 169	186 072	Financial and insurance activities
Poslovanje nekretninama	350 646	99 602	251 044	Real estate activities
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	343 207	203 988	139 219	Professional, scientific and technical activities
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	206 312	108 204	98 108	Administrative and support service activities
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	470 466	155 745	314 721	Public administration and defense; compulsory social security
Obrazovanje	208 167	29 870	178 297	Education
Zdravstvo i socijalna zaštita	260 589	95 086	165 503	Human health and social work activities
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	154 015	69 608	84 407	Arts, entertainment and recreation
Ostale uslužne djelatnosti	73 733	29 366	44 367	Other service activities
Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca; djelatnosti domaćinstva koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	Activities of households as employers; undifferentiated goods and services-producing activities of households for own use
Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	Activities of extraterritorial organizations and bodies
UKUPNO	7 820 826	4 004 689	3 816 137	TOTAL
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode			846 993	Taxes on products less subsidies on products
BDP (tržišne cijene)			4 663 130	GDP (market prices)

6 – 2. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD PO KATEGORIJAMA
POTROŠNJE U TEKUĆIM CIJENAMAGDP BY EXPENDITURE APPROACH
AT CURRENT PRICES

mil. EUR

mil. EUR

	Finalna potrošnja Final consumption expenditure		Investicije u kapital Gross fixed capital formation	Promjene zaliha Changes in inventories	Izvoz roba i usluga Exports of goods & services	Uvoz roba i usluga Imports of goods & services	Bruto domaći proizvod Gross Domestic Product
	lična potrošnja Households	potrošnja države Government					
2014	2 774,8	669,9	657,1	42,1	1 388,1	2 074,2	3 457,9
2015	2 893,0	701,5	736,3	-1,9	1 539,2	2 213,6	3 654,5
2016	3 035,1	775,5	978,5	53,8	1 605,4	2 494,0	3 954,2
2017	3 215,5	792,2	1 157,4	141,9	1 765,0	2 772,9	4 299,1
2018	3 424,6	862,9	1 363,9	124,3	1 999,3	3 111,9	4 663,1

6 – 3. BRUTO DODATA VRIJEDNOST PROIZVODNJE PO KD-u
I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD U STALNIM CIJENAMAGROSS VALUE ADDED BY NACE Rev. 2 AND GROSS
DOMESTIC PRODUCT AT CONSTANT PRICES

hilj. EUR

thous. EUR

KD	Bruto dodata vrijednost 2017 Gross Value Added 2017	Struktura % Structure %	NACE-Rev.2
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	286 112	6,9	Agriculture, forestry and fishing
Vađenje rude i kamena	59 210	1,4	Mining and quarrying
Prerađivačka industrija	161 778	3,9	Manufacturing
Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	106 403	2,6	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i sl, aktivn,	70 679	1,7	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Građevinarstvo	271 955	6,6	Construction
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	508 554	12,3	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Saobraćaj i skladištenje	169 244	4,1	Transportation and storage
Usluge pružanja smještaja i ishrane	298 561	7,2	Accommodation and food service activities
Informisanje i komunikacije	157 758	3,8	Information and communication
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	185 433	4,5	Financial and insurance activities
Poslovanje nekretninama	237 315	5,7	Real estate activities
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	111 122	2,7	Professional, scientific and technical activities
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	80 516	1,9	Administrative and support service activities
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	295 230	7,1	Public administration and defense; compulsory social security
Obrazovanje	169 950	4,1	Education
Zdravstvo i socijalna zaštita	155 609	3,8	Human health and social work activities
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	57 679	1,4	Arts, entertainment and recreation
Ostale uslužne djelatnosti	39 920	1,0	Other service activities
Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca; djelatnosti domaćinstva koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	Activities of households as employers; undifferentiated goods and services-producing activities of households for own use
Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	Activities of extraterritorial organizations and bodies
UKUPNO	3 423 029	82,7	TOTAL
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvod,	717 682	17,3	Taxes on products less subsidies on products
BDP	4 140 711	100,0	GDP

**6 – 3. BRUTO DODATA VRIJEDNOST PROIZVODNJE PO KD-U
I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD
U STALNIM CIJENAMA, hilj. EUR**

**GROSS VALUE ADDED BY NACE Rev. 2
AND GROSS DOMESTIC PRODUCT
AT CONSTANT PRICES, thous EUR**

/nastavak/

/continued/

KD	Bruto dodata vrijednost 2018 Gross Value Added 2018	Struktura % Structure %	NACE-Rev.2
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	304 406	6,7	Agriculture, forestry and fishing
Vađenje rude i kamena	51 872	1,1	Mining and quarrying
Prerađivačka industrija	180 276	4,0	Manufacturing
Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	157 625	3,5	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i slične aktivnosti	76 244	1,7	Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Građevinarstvo	267 520	5,9	Construction
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	585 451	13,0	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Saobraćaj i skladištenje	192 007	4,3	Transportation and storage
Usluge pružanja smještaja i ishrane	343 719	7,6	Accommodation and food service activities
Informisanje i komunikacije	165 630	3,7	Information and communication
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	175 346	3,9	Financial and insurance activities
Poslovanje nekretninama	248 380	5,5	Real estate activities
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	121 797	2,7	Professional, scientific and technical activities
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	95 892	2,1	Administrative and support service activities
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	314 003	7,0	Public administration and defense; compulsory social security
Obrazovanje	174 555	3,9	Education
Zdravstvo i socijalna zaštita	164 642	3,6	Human health and social work activities
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	65 665	1,5	Arts, entertainment and recreation
Ostale uslužne djelatnosti	45 099	1,0	Other service activities
Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca; djelatnosti domaćinstva koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	Activities of households as employers; undifferentiated goods and services-producing activities of households for own use
Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	Activities of extraterritorial organizations and bodies
UKUPNO	3 730 130	82,6	TOTAL
Porezi na proizvode minus subvencije na proizv.	787 264	17,4	Taxes on products less subsidies on products
BDP	4 517 394	100,0	GDP

**6 – 4. BRUTO DOMAĆI PROIZVOD PO KATEGORIJAMA
POTROŠNJE U STALNIM CIJENAMA**

**GDP BY EXPENDITURE APPROACH
AT CONSTANT PRICES**

mil. EUR

mil. EUR

	Finalna potrošnja Final consumption expenditure		Investicije u kapital Gross fixed capital formation	Promjene zaliha Changes in inventories	Izvoz roba i usluga Exports of goods & services	Uvoz roba i usluga Imports of goods & services	Bruto domaći proizvod Gross Domestic Product
	lična potrošnja Households	potrošnja države Government					
2014	2 801,6	663,9	660,9	13,8	1 380,2	2 097,9	3 422,5
2015	2 836,6	682,7	735,6	17,7	1 467,9	2 165,3	3 575,2
2016	3 048,1	707,5	1 019,1	-90,3	1 630,7	2 552,7	3 762,3
2017	3 154,5	764,8	1 161,7	129,7	1 634,2	2 704,2	4 140,7
2018	3 363,1	842,0	1 327,0	127,5	1 886,7	3 029,1	4 517,4